

Sygn. akt IV CSK 109/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 21 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSA Anna Kozłowska

w sprawie z powództwa Banku SA w W.
przeciwko Korporacji Leasingowej Spółce z o.o. w M. o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 października 2010 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 listopada 2009 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w części zmieniającej wyrok Sądu pierwszej instancji (pkt I) oraz orzekającej o kosztach postępowania odwoławczego (pkt III) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Nakazem zapłaty z dnia 9 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy – Sąd Gospodarczy orzekł, że pozwana Korporacja Leasingowa sp. z o.o. w M. ma w ciągu dwóch tygodni zapłacić Bankowi S.A. w W. kwotę 119 377,68 zł z odsetkami i kosztami postępowania albo wnieść w tym terminie zarzuty. Po rozpoznaniu sprawy na skutek zarzutów, Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 6 maja 2009 r. utrzymał nakaz zapłaty w mocy, przyjmując za podstawę orzeczenia następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 13 listopada 1998 r. pozwana Korporacja Leasingowa zawarła z D. K. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe „K.” z siedzibą w Ł., umowę leasingu, w której D. K. zobowiązał się do terminowego uiszczania opłat leasingowych. Z kolei w dniu 3 grudnia 1998 r. pozwana zawarła z Bankiem S.A. w W. umowę „o wykup wierzytelności” przysługującej jej wobec D. K. z tytułu umowy leasingu. Równocześnie pozwana wręczyła powodowi wystawiony przez D. K. weksel *in blanco*, zapłatę którego zabezpieczyła udzielonym przez siebie poręczeniem wekslowym. Z dołączonej do weksla deklaracji wynikało, że powód ma prawo wypełnić weksel w każdym czasie na sumę odpowiadającą wymagalnemu zobowiązaniu, łącznie z odsetkami, prowizją i innymi kosztami, oraz opatrzyć go klauzulą „bez protestu” i datą płatności według własnego uznania. W dniu 24 maja 2002 r. powód uzyskał przeciwko D. K. bankowy tytuł egzekucyjny, który postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 21 czerwca 2002 r. został zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Wszczęte na jego podstawie postępowanie egzekucyjne zostało postanowieniem z dnia 30 czerwca 2008 r. umorzone, ponieważ egzekucja okazała się bezskuteczna. W tej sytuacji powód w dniu 16 lipca 2008 r. wezwał pozwaną do uregulowania wymagalnej wierzytelności leasingowej, a w dniu 14 października 2008 r., wobec bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu, wypełnił weksel *in blanco* na kwotę 119 377,68 zł płatną w dniu 28 października 2008 r. Suma wekslowa obejmowała wierzytelność leasingową w kwocie 44 254,24 zł oraz odsetki umowne za czas do dnia 27 października 2008 r. w kwocie 75 123,44 zł.

Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwana powołała się na przedawnienie roszczenia „z tytułu zawarcia umowy cesji wierzytelności”, jednak umowy tej nie dołączyła do zarzutów od nakazu zapłaty. Nie określiła tym samym źródła swojego

zobowiązania ani nie wskazała roszczenia, które – jej zdaniem – uległo przedawnieniu. Z deklaracji wekslowej wynika natomiast, że u podstaw wystawienia weksla *in blanco* legły roszczenia wobec leasingobiorcy, czyli wystawcy weksla, a nie – jak twierdziła pozwana – zabezpieczone wekslowo roszczenia z tytułu umowy cesji wierzytelności. Roszczenie powoda nie uległo przedawnieniu, gdyż roszczenia wekslowe przedawniają się w terminie określonym w art. 70 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm. – dalej: „Pr. weksl.”), a przed upływem tego terminu pozew został wniesiony do Sądu. Co się zaś tyczy roszczenia powoda ze stosunku podstawowego, to nie uległo ono przedawnieniu ze względu na czynności podejmowane w postępowaniu egzekucyjnym, które przerwały bieg przedawnienia.

Na skutek apelacji pozwanej, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2009 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że uchylił nakaz zapłaty z dnia 9 grudnia 2008 r. i oddalił powództwo.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że powód, jako nabywca wierzytelności leasingowej, nie mógł nabyć więcej praw niż posiadała pozwana Korporacja Leasingowa na podstawie umowy leasingu z dnia 13 listopada 1998 r. Według harmonogramu spłat sporządzonego do tej umowy, raty leasingowe miały być spłacane przez D. K. w okresie od 15 grudnia 1998 r. do 15 listopada 2001 r. Roszczenie o zapłatę tych rat uległo zatem przedawnieniu w listopadzie 2004 r., jest to bowiem roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, które – zgodnie z art. 118 k.c. – przedawnia się w terminie trzyletnim. Skoro powód uzupełnił otrzymany weksel *in blanco* dopiero w październiku 2008 r., a więc już po przedawnieniu zabezpieczonego roszczenia, podniesiony przez pozwaną zarzut uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem trzeba uznać za uzasadniony. Zgodnie z art. 71 zd. 2 Pr. weksl., przerwanie przedawnienia ma skutek jedynie wobec tego dłużnika wekslowego, którego dotyczy przyczyna przerwania, dlatego – wbrew odmiennemu stanowisku Sądu pierwszej instancji – czynności podejmowane przez powoda w postępowaniu egzekucyjnym nie mogły przerwać biegu przedawnienia wobec pozwanej.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego powód – powołując się na obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c. – wniósł o jego uchylenie

i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej wskazał na naruszenie: art. 117 § 2 w związku z art. 509 oraz art. 516 zd. 2 w związku z art. 391 k.c. przez przyjęcie, że dochodzone roszczenie regresowe powoda wobec pozwanej wynika z umowy leasingowej i zawartych tam terminów wymagalności, podczas gdy roszczenia regresowe nabywcy wierzytelności leasingowej wobec zbywcy tej wierzytelności wynikają z odrębnej umowy o wykup wierzytelności, a ich ewentualne przedawnienie nie ma związku z przedawnieniem roszczenia wobec dłużnika scedowanej wierzytelności, i art. 10 Pr. weksl. przez przyjęcie tezy, że weksel *in blanco* został przez powoda wypełniony niezgodnie z porozumieniem, udowodnienie której wymagało wykazania, że podstawą wystawienia weksla była umowa o wykup wierzytelności leasingowej, podczas gdy niewątpliwe jest, że wystawca weksla nie był stroną tej umowy. W ramach drugiej podstawy podniósł natomiast zarzut obrazy przepisów: art. 381 w związku z art. 493 § 1 i 495 § 3 oraz art. 378 § 1 k.p.c. przez oparcie rozstrzygnięcia na rzekomym przedawnieniu roszczeń wynikających z umowy o wykup, podczas gdy pozwana – wbrew obowiązkowi ciążącemu na niej z mocy art. 6 k.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c. – nie przedłożyła wspomnianej umowy, mimo że była ona konieczna do zbadania kwestii przedawnienia, a ponadto art. 328 § 2 i 233 § 1 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 382 k.p.c. przez pominięcie w postępowaniu apelacyjnym prekluzji dowodowej zaistniałej w pierwszej instancji, co miało wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 10 Pr. weksl. i art. 117 § 2 w związku z art. 509 k.c. przez niewłaściwe ich zastosowanie oraz art. 516 zdanie drugie w związku z art. 391 k.c. przez ich niezastosowanie jest uzasadniony z tej przyczyny, że ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę zaskarżonego wyroku nie pozwalają na ocenę prawidłowości zastosowania powołanych przepisów prawa materialnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, Izba Cywilna 2003, nr 12, s. 46).

Powyższa konstatacja łączy się ściśle z naruszeniem przez Sąd Apelacyjny art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez zaniechanie wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz

wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, zarzut obrazy art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może wypełniać podstawę kasacyjną wskazaną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tylko wyjątkowo, gdy z powodu istotnych braków w uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 r., I PKN 97/97, OSNAPIUS 1998, nr 4, poz. 121, z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 100 oraz z dnia 25 października 2000 r., IV CKN 142/00, nie publ.). Taka wyjątkowa sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie, Sąd Apelacyjny bowiem – poza wskazaniem terminów zapłaty opłat leasingowych i wypełnienia przez powoda weksla *in blanco* – nie poczynił samodzielnych ustaleń w zakresie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Nie stwierdził też, że podziela ustalenia Sądu pierwszej instancji i uznaje je za własne. W konsekwencji, ocena prawna Sądu Apelacyjnego, prowadząca do zajęcia stanowiska, że pozwana nie jest zobowiązana wekslowo, ponieważ powód uzupełnił wręczony mu w celu zabezpieczenia weksel *in blanco* dopiero po upływie terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu, ma jedynie walor teoretyczny, gdyż nie została powiązana ze stanem faktycznym sprawy.

Powód, wnosząc o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, powołał się na załączony do pozwu weksel, deklarację wekslową z dnia 3 grudnia 1998 r. podpisaną przez D. K., jako wystawcę, i Korporację Leasingową sp. z o.o. w M., jako poręczycielkę, oraz zawiadomienie z dnia 14 października 2008 r. o wypełnieniu weksla *in blanco* na kwotę 119 377,68 zł, obejmującą wierzytelność leasingową (44 254,24 zł) i odsetki za okres do dnia 27 października 2008 r. (75 123,44 zł). W zarzutach od wydanego nakazu zapłaty pozwana podniosła zarzut uzupełnienia weksla *in blanco* niezgodnie z upoważnieniem wynikającym z deklaracji wekslowej, jej zdaniem bowiem weksel został uzupełniony po przedawnieniu zabezpieczonego roszczenia. Równocześnie pozwana przytoczyła, że w dniu 3 grudnia 1998 r. zawarła z powodem „umowę o wykup” wierzytelności leasingowej przysługującej jej wobec D. K. i w celu „zabezpieczenia przelewu wierzytelności” ustanowiła na rzecz powoda między innymi wystawiony przez D. K. weksel *in blanco*, za zapłatę którego poręczyła. W związku z zawartą „umową cesji wierzytelności” przekazała wystawiony przez leasingobiorcę weksel do dyspozycji

powoda łącznie z deklaracją wekslową i „scedowała na bank wynikające z tej deklaracji prawa”.

Pozwana nie złożyła do akt umowy zawartej z powodem w dniu 3 grudnia 1998 r., którą określała jako „umowę cesji wierzytelności” lub „umowę o wykup”. Między stronami powstał natomiast spór co do tego, czy roszczenie zabezpieczone wekslowo wynika z umowy zawartej w dniu 3 grudnia 1998 r., czy też z umowy leasingu z dnia 13 listopada 1998 r. W zarzutach od nakazu zapłaty pozwana utrzymywała, że roszczenie to wynika z „umowy cesji wierzytelności” (k. 50 – 54), natomiast w apelacji twierdziła, że podniesiony przez nią zarzut przedawnienia dotyczył wierzytelności leasingowej wynikającej z umowy leasingu z dnia 13 listopada 1998 r. (k. 189 – 193).

Zgodnie z dominującym kierunkiem orzecznictwa Sądu Najwyższego, treścią zarzutu uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem może być zarzut przedawnienia roszczenia wynikającego ze stosunku podstawowego. Treścią upoważnienia do uzupełnienia weksla *in blanco* objęte jest bowiem jedynie uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Także w sytuacjach, w których zastrzeżono, że wręczony weksel *in blanco* może być uzupełniony w każdym czasie, chodzi jedynie o dowolną chwilę przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. W konsekwencji, osoba, która złożyła podpis na wekslu *in blanco* – w razie uzupełnienia tego weksla niezgodnie z upoważnieniem po upływie terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu – może powoływać się, że nie jest zobowiązana wekslowo (art. 10 Pr. weksl.; zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 października 1971 r., II CR 277/71, OSP 1971 r., nr 7-8, poz. 139, z dnia 9 września 2004 r., II CK 499/03, Glosa 2005, nr 4, s. 38, z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005, nr 11, poz. 130, z dnia 9 grudnia 2004 r., II CK 170/04, nie publ., z dnia 30 listopada 2005 r., III CK 274/05, nie publ., z dnia 15 lutego 2006 r., IV CSK 15/05, nie publ., z dnia 14 lipca 2006 r., II CSK 75/06, nie publ., z dnia 19 października 2006 r., V CSK 205/06, nie publ., z dnia 19 grudnia 2007 r., V CSK 323/07, nie publ., z dnia z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 522/07, nie publ., i z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 548/07, nie publ.).

Odwołanie się do przytoczonego stanowiska judykatury nie może jednak świadczyć o trafności podjętego rozstrzygnięcia, ponieważ Sąd Apelacyjny nie ustalił stanu faktycznego sprawy. Nie wiadomo jaka była treść umowy zawartej w dniu 3 grudnia 1998 r., czy umowa ta została zawarta tylko między stronami procesu ani też na jakiej podstawie D. K. podpisał deklarację upoważniającą powoda do uzupełnienia wystawionego przez siebie weksla *in blanco*. W braku odnośnych ustaleń Sąd Apelacyjny nie mógł odnieść się do spornej między stronami kwestii, jaką wierzytelność miał zabezpieczać wręczony powodowi weksel *in blanco*.

Za uzasadniony trzeba uznać też podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 6 k.c. W sytuacji, w której pozwana w zarzutach od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla – podejmując obronę swoich praw – podniosła zarzuty wynikające z łączącego ją z powodem stosunku prawnego, spoczywał na niej obowiązek udowodnienia okoliczności faktycznych pozwalających na ocenę trafności zarzutu wypełnienia weksla *in blanco* po upływie terminu przedawnienia zabezpieczonego roszczenia. W postępowaniu nakazowym bowiem, w jego fazie zapoczątkowanej wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty, dochodzi do przerwania ciężaru dowodu na stronę pozwaną.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w części zmieniającej wyrok Sądu pierwszej instancji (pkt I) oraz orzekającej o kosztach postępowania odwoławczego (pkt III) i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.